

15^e Nacht van de Antwerpse kerken

Zaterdag 8 augustus 2026 - 19 tot 23 uur - gratis

Antwerpen-Centrum (2000)

Onze-Lieve-Vrouwekathedraal

Sint-Andries

Sint-Carolus Borromeus

Sint-Jacob

Sint-Paulus

Sint-Antonius van Padua

Sint-Catharina Begijnhofkerk

Antwerpen-Zuid (2000)

Sint-Michiel en Petrus

Sint-Walburgis

Ekeren (2180)

Sint-Lambertus

Hoboken (2660) - op 20 september

Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte

Inleiding

www.topa.be

ANTWERPSE KERKEN

TOERISMEPASTORAAL
ANTWERPEN v.z.w.

Tijdens de jaarlijks terugkerende Nacht van de Kerken belichten we in korte rondleidingen telkens een thema dat verder kijkt dan de bekende hoogtenpunten uit de bezoekersfolders.

Elke deelnemende kerk legt haar eigen accenten, met haar eigen patroonheiligen, maar één thema overkoepelt.

Dit jaar sluiten we namelijk aan bij het feit dat Antwerpen herdenkt en viert dat 25 jaar geleden de **districten** werden opgericht, als late opvolgers van de gemeenten die bij de fusie van 1983 verdwenen. Toch zijn die oude entiteiten in het collectieve geheugen en in het stadsbeeld nog altijd herkenbaar aanwezig.

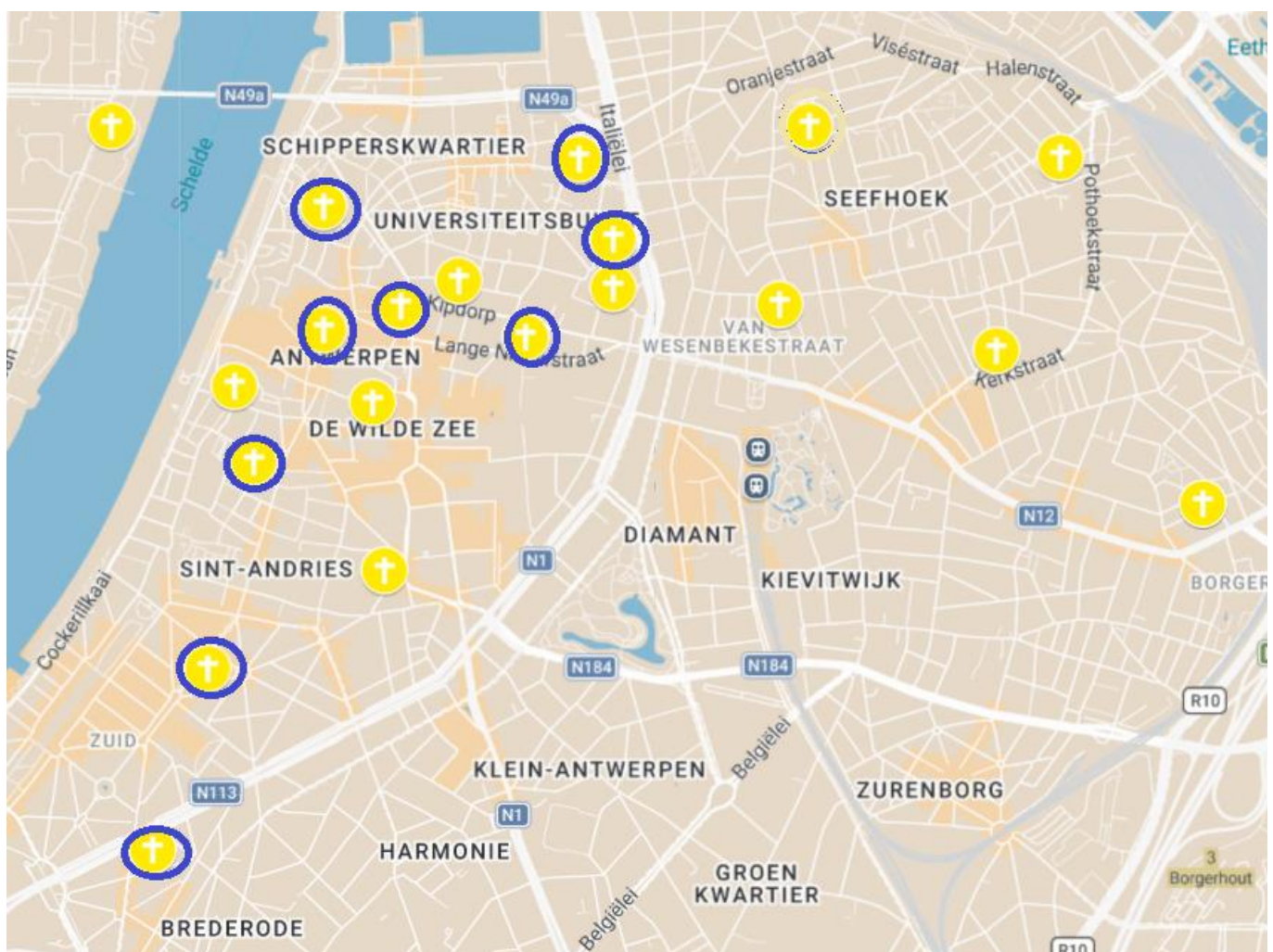
Zelfs het woord ‘*gemeente*’ bestaat officieel pas sinds de Franse revolutionairen de staatsindeling hervormden (1798). Daarvóór sprak men, als het geen stad betrof, over een ‘*dorp*’ of soms over een ‘*heerlijkheid*’, waaraan een adellijke titel verbonden was. Daarom dat we tijdens onze toeren verschillende stadswijken en vroegere dorpskernen en parochies vermelden.

- Praktisch: algemene openingsuren van 19 tot 23 uur (met enkele afwijkingen). Toegang is overal **gratis**. Allen welkom.
- Web: www.topa.be >Nacht v.d Kerken

Stadplan Antwerpen (Centrum)

Deelnemende kerken in Antwerpen (Centrum en Zuid)

- Bron: www.topa.be > Kaart bij de hand

Onze-Lieve-Vrouwe Kathedraal *Van dorpen en districten*

Op zoek naar de patroonheiligen van de parochies in de Antwerpse districten, volgen we hun sporen in dit interieur. Glasramen en wapenschilden vertellen een verhaal.

Via deze afbeeldingen trekken we lijnen van de hoofdkerk naar de parochiekerken, zoals tram- en buslijnen vandaag stad en rand met elkaar verbinden.

Zulke vervoermiddelen bestonden uiteraard ..

... niet in de eeuwen waarin deze heiligen leefden; hun werkelijkheid is vaak verweven met legenden. In het interieur van deze kathedraal verschijnen die verhalen bovendien grotendeels in een romantische, neogotische verbeelding uit de 19^e eeuw.

•Praktisch: ingang zuid-portaal, Groenplaats 21. Van 19 tot 23 u., georganiseerde rondleidingen, elk kwartier, voor groepen van 20 personen, verzorgd door TOPA-vrijwilligers.

Sint-Andrieskerk

Ave – Eva

- Praktisch: Pastoor Visscherplein/Waaistraat. Vrij bezoek van 19 tot 23 u., elk uur een rondleiding door pastoor R. Mannaerts; TOPA-gidsen ook in schatkamer en ‘SAM’-museum. Kinderen mogen op doksaal en preekstoel om 19:00, 19:30, 20:00 en 20:30 u. Cafetaria en kelder zijn open.

We bieden onze bezoekers rondleidingen aan met het thema
“AVE-EVA”.

Vrouwen maken wel de halve wereldbevolking uit, maar kregen tot vandaag niet altijd de plaats die ze verdienen (ook niet in de Kerk).

Dat willen we min of meer rechtzetten.

Het beeld van de vrouw profileert zich tussen ‘*gewaagde meiden*’ (de eerste vrouw, Eva) en ‘*gewijde maagden*’ (de Moeder Gods). Verering én verachting.

Maar blijft dat nog niet teveel bij beelden?

En wat met *Mie Citroen* en *moeder Netje*, dé vrouwen van onze 4e wijk?

Sint-Carolus Borromeus

Mariakapel in de kijker

Bij de verschillende interesses voor de vrouw in de wereld willen we niet achter blijven.

Ondanks het feit dat de vrouw nog steeds geen volwaardige plaats heeft in de Kerk, kunnen we niet om het feit heen dat ze doorheen de kerkelijke geschiedenis wel degelijk van groot belang is geweest. ...

....Op de hoogste trap staat natuurlijk Maria, de strafste dame ooit. In onze mooie kerk krijgt ze een prominente plaats.

De mariale verering is zeer groot bij de Jezuïeten. We vinden er dan ook verschillende afbeeldingen van de Moeder Gods.

Daarnaast blijven we eveneens stilstaan bij de vrouwelijke heiligen die hun beeltenis hebben in de Houtappelkapel. Hun levens brengen vaak verbluffende verhalen naar boven.

Nieuwsgierig? Kom maar mee op ontdekkingstocht.

- Praktisch: Conscienceplein. Vrij bezoek aan de kerk van 19 tot 23 u. Rondleidingen om 19:15; 20:15; 21:15; 22:15 u. door TOPA-vrijwilligers.

Sint-Jacob

Gewaagde meiden, gewijde maagden

De deuren gaan open voor een bijzondere ontdekkingstocht langs vrouwen die door de eeuwen heen hun plaats kregen in kunst, geschiedenis en geloof.

Van heilige maagden en martelaressen tot vrouwen met een meer wereldse reputatie: in schilderijen, beelden en...

- Praktisch: Sint-Jacobsstraat (hoofdingang). Van 19 tot 23 u., vrij bezoek, doorlopend rondleidingen door TOPA-vrijwilligers.

... grafmonumenten ontmoeten we een verrassende galerij van vrouwelijke figuren.

Sommigen vereerd om hun geloof en moed, anderen stonden bekend om hun schoonheid, rijkdom of maatschappelijke positie. Tussen die uitersten bevinden zich vrouwen wier verhaal vandaag misschien anders zou worden beoordeeld.

We maken kennis met Helena, moeder van keizer Constantijn. Volgens de overlevering bracht zij het Heilig Kruis en talrijke relieken mee uit het Heilige Land. Eeuwenlang werd zij hiervoor geprezen en vereerd.

Hoe kijken we vandaag naar zulke gebeurtenissen?

Welke vragen rijzen er over de herkomst van deze kostbare voorwerpen?

En wat met de vrouwen die op schilderijen verschijnen als opdrachtgevers of schenkers. Wie waren zij? Hoe leefden zij? Wat vertellen hun kleding, hun houding en hun plaats in het kunstwerk over hun leven en hun status?

De grafmonumenten brengen verhalen tot leven van vrouwen in het dagelijkse leven van de stad. Elk op hun manier lieten ze een blijvende herinnering na.

Sint-Paulus

... Hier zien we het *Visioen van Sint-Dominicus* van Rubens in het groot, met een ontzettende helderheid gefotografeerd van het origineel in het Musée des Beaux Arts, Lyon (daarheen gevoerd tijdens de Franse tijd, in het begin van de 19e eeuw). We bewonderen het houtsnijwerk van het koorgestoelte en staan stil bij twee schilderijen in bruikleen van de Phoebus Foundation. In de kast links (noordzijde): *Maria met Kind en de heilige Dominicus*, olieverf door Erasmus II Quellinus (1656). Als tegenhanger (zuidzijde): een levensgrote, *Heilige Hiëronymus* door Abraham Janssens (eerste decennium van de 17e eeuw). ...

Een lange, zwarte gang loopt naast de renovatiewerken, met hier en daar een kijkvenster op de werken. De reproducties tonen de kunstwerken, onder normale omstandigheden te zien in de kerk. We komen aan in het hoogkoor dat ons terugvoert naar de 17e eeuw....

... Uitzonderlijk mogen we de trappen opklimmen naar het marmeren altaar (17e eeuw). Links staat een schilderij van bisschop Michael Ophovius, geplaatst naast zijn grafmonument met standbeeld. Rechts een prachtig in détail uitgewerkt grafmonument voor Anna Damant en Hendrik van Varick.

We dalen af naar de crypte of snuisteren in de schatkamer. Daar staan we oog in oog met de Madonna die in normale omstandigheden hoog aan haar pilaar vastgemaakt is; we kunnen duidelijk volgen hoe 'gepaleerd' deze Maria eruitziet.

•Praktisch : ingang Veemarkt, 19 tot 23 u. ; doorlopend rondleidingen door TOPA-vrijwilligers en Sint-Paulusvrienden; muzikale opluistering.

Sint-Antonius van Padua

Kapel O.L.V. van Goed Succes

De kapucijnen bouwen in 1589, vier jaar na hun vestiging in de stad, een kapel aan de Paardenmarkt. Die wordt uitgebreid tot een heuse kerk en klooster, toegewijd aan Sint-Antonius van Padua.

Verkocht tijdens de Franse tijd, kopen daarna omwonende burgers het complex terug en wordt het na enige tijd een zelfstandige - en groeiende - parochie.

In 1867 ontwerpt Lode Baeckelmans een nieuwe kerk maar het duurt tot 1910 voor ze wordt ingewijd. Uit 1911 dateert de kapel **O.L.V. van Goed Succes**.

.... Pieter De Roey is de ontwerper van het altaar en het retabel; het centrale element is een replica van die madonna van Goed Succes. Het originele stuk uit 1604 wordt bewaard in een kluis!

Maar het belangrijkste kunstwerk uit de oude kapucijnenkerk is het schilderij *Sint-Franciscus ontvangt het Jezuskind uit handen van O.-L.-Vrouw*, door Rubens (en atelier) uit 1614-1617.

- Praktisch: Paardenmarkt 109. Van 19 tot 23 u., vrij bezoek aan de kerk.

Sint-Catharina-Begijnhofkerk

Muzikale invulling

Begijnhoftuin: Calvarie

De tuin en de kerk zijn open voor vrij bezoek. Het **Fluente Trio** verzorgt drie muzikale momenten.

- Praktisch: Begijnhof, Rodestraat. Vrij bezoek, met concerten van 20 minuten om 19:15; 20:15; 21:15 uur.

De leden van dit ensemble hebben een professionele opleiding gehad en een rijke ervaring in de kamer-muziek.

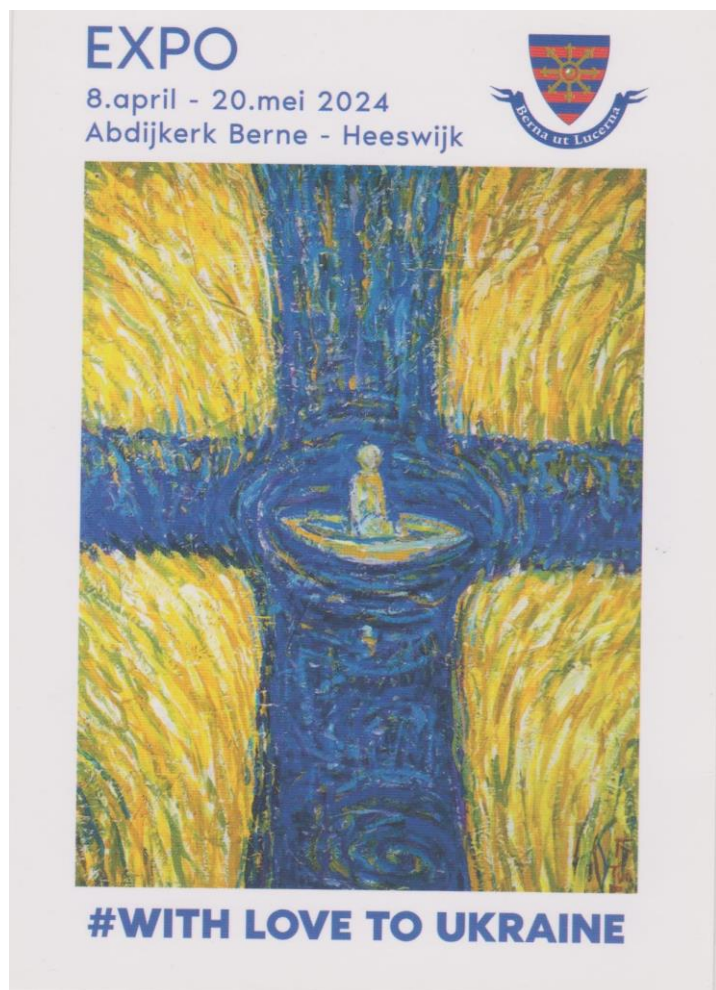
Jef Van Boven – traverso. Studeerde fluit, kamer-muziek en orkestdirectie in Antwerpen en Brussel.

Yuki Hori studeerde viool in Japan en vervolgde haar vioolstudie aan het Conservatorium, Antwerpen. **Hilde van Hoijweghen** studeerde cello, pedagogie en muziekgeschiedenis in Antwerpen. Ze was actief in verschillende Antwerpse muziekscholen en koren en musiceert in verschillende kamermuziekensembles.

- Tussen de muzikale momenten (d.i. 19:45 u., 20:45 u.) zal **Leo Vereecken** je vertellen hoe het omsloten begijnhof doorheen de geschiedenis aandacht had voor **al wat leeft**.

Sint-Michiël en Sint-Petrus

Hoop op vrede voor Oekraïne

- Praktisch: Amerikalei 165a. Vrij bezoek aan de kerk, concert vangt aan om 20 uur.

In deze kerk is de Oekraïense kerk, oosters-katholiek, zeer aanwezig.

Vanaf deze avond, 8 augustus, en wellicht tot Open Monumentendag op 13 september, zal een reizende tentoonstelling te bezichtigen zijn.

Wereldwijd maakten 200 smeden elk een kruis om hun hoop voor vrede uit te drukken. Ze zijn alle 50 cm hoog en vervaardigd uit staal, met toevoeging van koper, brons of messing.

Zoals vorige jaren brengen Peter Van de Velde en Anastasiia Staroselska een muzikaal programma *Spirituals of the Cross and Songs of Sorrow*, een combinatie van Amerikaanse spirituals en musical songs en religieuze muziek uit Oekraïne.

Sint-Walburgis

O Sancta Walburga, in stem en instrument

Titularis-organist **Jan Noordzij** laat de hele avond het instrumentarium klinken.

De kerk beschikt over meerdere **orgels**, harmoniums en pianos. Muziek liefhebbers kunnen de collectie van dichtbij ontdekken en misschien zelf uitproberen. ...

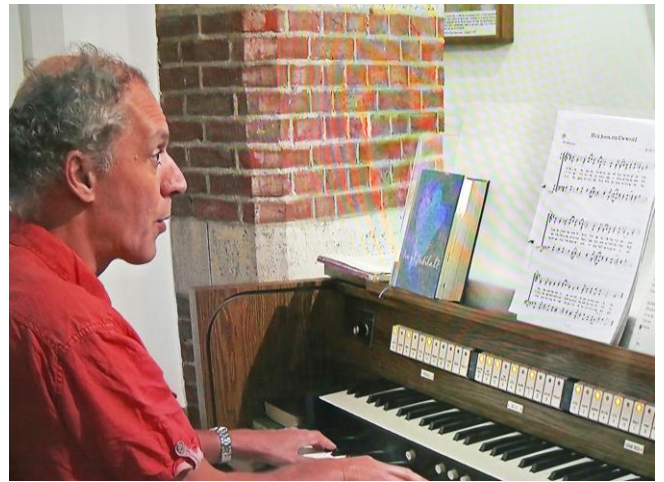
... De 4 zangers van **Cantus** brengen gregoriaanse gezangen, uit 15^e/16^e-eeuwse manuscripten van Sint-Walburgis, **Zutphen** ter ere van de heilige. Het ensemble zingt rechtstreeks uit de bronnen; bezoekers kunnen de reproducties bekijken, met de melodie in spijker-notatie, typisch voor Noord-Europa, afwijkend van het gewone 'vierkante' gregoriaans.

In deze unieke zaalkerk van de Pelgrimbeweging (architect Flor Van Reeth, 1939) zie je ook glasramen van Eugene Yoors, beeldhouwwerk van Simon Goossens en een tabernakel en doopvont door Rie Haan.

Met haar uitgesproken *art-déco* neemt ze een unieke plaats in binnen het Antwerpse kerkenlandschap.

- Praktisch: Volksstraat 41, na de Afrikaanse viering, open van **20 u.** tot 23. Vrij bezoek aan de kerk, muziekuitvoeringen.

Sint-Lambertus, Ekeren

Deze historische kerk gaat met haar bakstenen gotische koor terug tot de 15de eeuw. De indrukwekkende westtoren in witte zandsteen stond er vóór 1504, maar de torenspits is van 1911. In het sobere interieur vind je een biechtstoel en heiligenbeelden van A. Quellinus (1660, 1668), de preekstoel van L. Willemsens (1701), de orgelkast van C. de Cock (1713) en een Forcevilleorgel (1713). Uit de 19^e eeuw dateren de glasramen, o.a. van Stalins en Janssens.

Bart De Queker biedt je een orgelconcert aan. Zijn curriculum houdt de belofte in op een veelzijdige avond.

Na muziekacademie in Schoten en Wijnegem, behaalde hij zijn diploma aan het '*Lemmens*'. Hij blijft vervolmakingslessen volgen orgel en begeleiding.

Maar ook zang is hem vertrouwd en in de jaren '90 waren het mondharmonica en toetsen in de bluesgroep Dustbin Blue.

- Praktisch: adres Markt , 2180 Ekeren. 19 tot 23 u., vrij bezoek aan de kerk. Concert om 21 u.

Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte, Hoboken (op 20 september) *De Zwarte God .. en andere schatten*

Tijdens de Jaarmarkt van Hoboken, opent de kerk haar deuren voor een bijzondere tentoonstelling rond haar rijke kunst- en erfgoedcollectie. Centraal staat de mysterieuze Zwarte God van Hoboken. Volgens een eeuwenoude legende dreef dit bijzondere beeld reeds in de 12de eeuw de Schelde stroomopwaarts op. Toen het in Hoboken aanspoelde, werd het met zoveel eerbied ontvangen dat eerst een kapel en later een kerk te zijner ere werden gebouwd. Vandaag kunnen bezoekers dit unieke beeld van dichtbij bewonderen, samen met zijn kostbare gewaden en kronen die getuigen van eeuwenlange volksdevotie.

Daarnaast ontdek je prachtige madonnabeelden met rijk versierde mantels, stille getuigen van het geloof en de kunstzin van vorige generaties.

Bijzondere aandacht verdient ook de indrukwekkende 17de-eeuwse preekstoel. ... De voorstelling van Jezus en de Samaritaanse vrouw aan de waterput vertelt een verrassend actueel verhaal.

... Nu grenzen en verschillen vaak benadrukt worden, herinnert dit tafereel eraan dat ontmoeting, dialoog en openheid voor de andere reeds eeuwenlang tot de kern van de christelijke boodschap behoren. Een symbolische boodschap voor het multiculturele Hoboken van vandaag.

Tegelijkertijd loopt een tentoonstelling over de restauratie van diverse schilderijen. Je krijgt een unieke inkijk in het vaak verborgen werk van restauratoren en ontdekt hoe kunstwerken opnieuw hun oorspronkelijke schoonheid terugkrijgen.

Voor creatievelingen is er een tentoonstelling glasmosaïek, waarin eeuwenoude technieken en hedendaagse creativiteit elkaar ontmoeten.

Een boeiende ontmoeting met geschiedenis, kunst, vakmanschap en levende tradities, midden in het hart van Hoboken.

- Praktisch: Kioskplaats 88, **zondag 20 september, van 10 tot 20 uur.** Vrij bezoek.

Muzikale avond

Concerttijden - Wandeltijden

